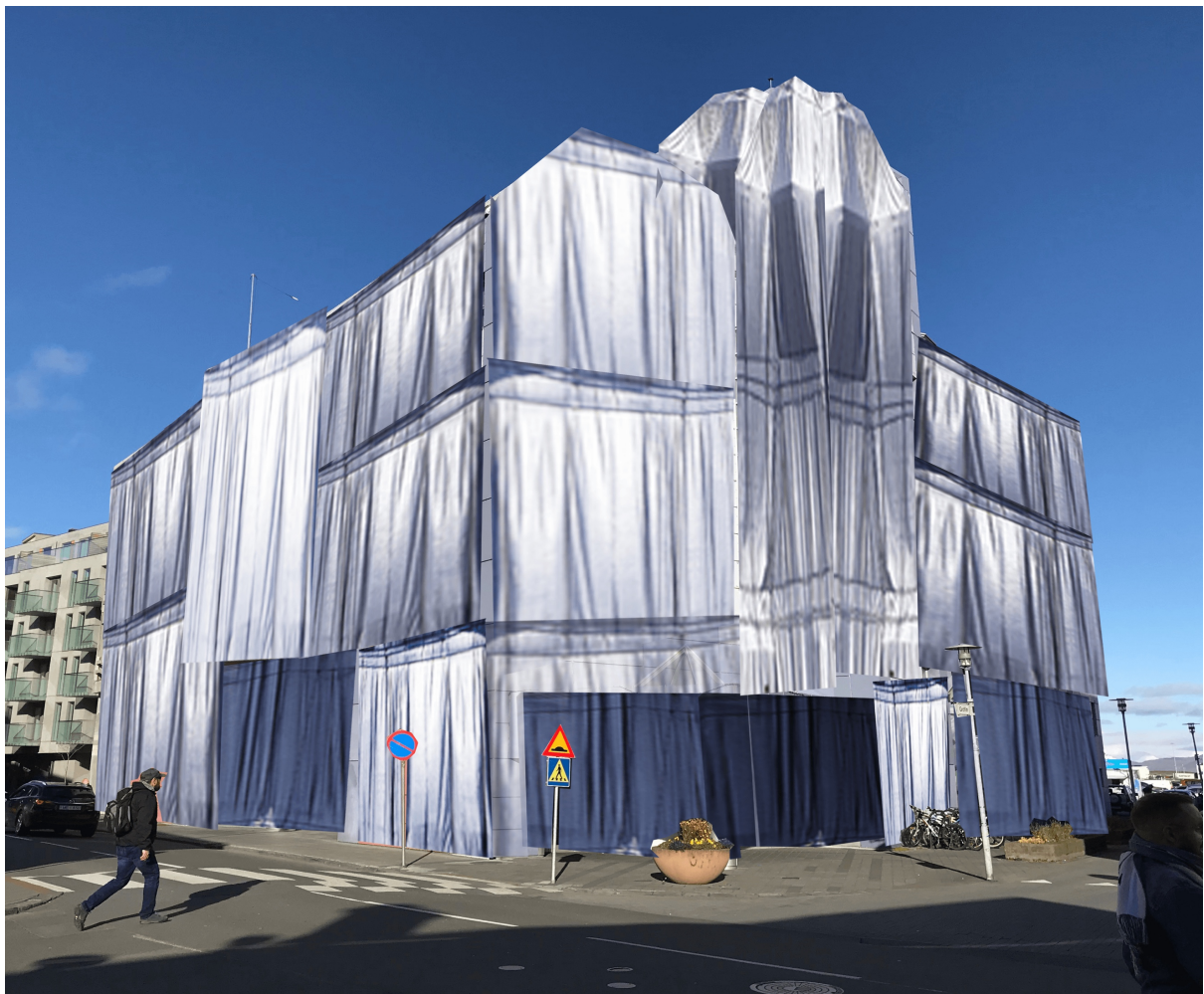

Reykjavík
16. október 2018

Framtíðarstarfsemi, rými og umhverfi Grófarhúss sem framtíðarbókasafn Reykjavíkur

Greinargerð unnin af þjónustu- og þróunardeild Borgarbókasafns Reykjavíkur

Yfirlit:

Hvernig getum við þróað aðalsafn Borgarbókasafnsins í Grófinni svo það standi undir nafni, hverjar eru væntingar notenda og hvar liggja áherslurnar í umhverfi hússins og framtíðarstarfsemi?.....	1
Af hverju nýtt og betra bókasafn?.....	1
Núverandi ástand.....	1
Horft til framtíðar.....	2
Lykilspurningar unnar upp úr undangengnum könnunum og greiningum.....	2
Tækifæri í nýsköpun í þjónustu fyrir borgarbúa.....	4
Hvaða leiðir eru mögulegar?	4
Næstu skref: Vinnustofa með ráðgjafa „Library Makeover“ fyrir Nýja bókasafnið.....	5
Kostnaðaráætlun fyrir vinnustofu:.....	6
Leið 1.....	7
Leið 2.....	8
Leið 3.....	9
Hvað þarf til?	11
VIÐAUKI - Fyrir áhugasama:.....	12
Hvað er að gerast erlendis?	12
Hvað segja notendur okkur?	14

Hvernig getum við þróað aðalsafn Borgarbókasafnsins í Grófinni svo það standi undir nafni, hverjar eru væntingar notenda og hvar liggja áherslurnar í umhverfi hússins og framtíðarstarfsemi?

Borgarbókasafnið hefur á undanförunum þremur árum unnið að því að móta og hrinda í framkvæmd nýrri framtíðarsýn um að bókasöfn þess verði menningar- og samfélagsmiðjur í hverfum borgarinnar. Grófin og Grófarhús spila þar mikilvægt hlutverk sem hjarta og menningarmiðja miðborgarinnar.

Samfélagsleg nýsköpun er að ryðja sér til rúms í meira mæli og kemur ekki aðeins fram í endurbótum á upplifun í þjónustu heldur einnig í leiðum til að koma til móts við þarfir samfélagsins og því að borgir styðji við umhverfi sem hvetji til samveru og þátttöku. Bókasöfn gegna þar lykilhlutverki og borgir um allan heima hafa verið, eða eru, að efla þeirra starf og endurbæta eða jafnvel byggja alveg ný bókasöfn sem verða samfélagsmiðjur hverfa og borga.

Markmiðið hér er að skila borginni sterkara og nútímalegra safni sem þjóni betur þörfum íbúa Reykjavíkur og veiti þeim aðstöðu sem er til jafns við það sem er að gerast erlendis; menningar- og samfélagsmiðju þar sem allir eru velkomnir á sínum forsendum, í sínu nærumhverfi, óháð þjóðerni eða samfélagsstöðu. Bent hefur verið á það að bókasöfn eru góð leið til jöfnunar í þjóðfélaginu.

Af hverju nýtt og betra bókasafn?

Núverandi ástand

Framtíð Grófarhúss og viðbyggingar er ekki ljós eins og sakir standa. Það liggur fyrir að skipta þarf um klæðningu hússins sem verður kostnaðarsöm framkvæmd. Nýbygging hefur ekki verið hugsuð heildrænt með framtíðarstarfsemi bókasafnsins í huga heldur aðeins sem viðbættir fermetrar eftir rýmisþörfum þeirrar starfsemi sem er nú í Grófarhúsi. Óljóst er hvernig nýbyggingin kemur til með að tengjast safninu og hvernig hún kemur til móts við þarfir notenda og starfsfólks safnsins. Borgarbókasafnið er á fyrstu, annari og fimmtu hæð, Borgarskjalasafn á þriðju, en á fjórðu hæðinni eru skrifstofur Borgarskjalasafnsins og Borgarbókasafnsins. Ljósmyndasafnið er svo á þeirri sjöttu með sýningarsal, afgreiðslu og skrifstofur.

Ljóst er að Borgarskjalasafn heftir eðlilegt flæði um húsnæðið og aðgengi á milli hæða fyrir starfsemi Borgarbókasafnsins. Notendur hafa mikið kvartað undan því í skoðanakönnunum en starfsfólks safnsins einnig og er kallað eftir betri starfsaðstöðu og flæði um húsið sem slítur ekki starfseminu í sundur. Einnig eru þetta dýrir fermetrar í miðbæ Reykjavíkur fyrir starfsemi með takmarkaðan opnunartíma og mikið af geymslurými.

Ef bókasafnið á að vera áfram í núverandi húsnæði og deila því með annari starfsemi þá þarf það allt Grófarhúsið. Bókmenntaborgin á vel heima með starfsemi bókasafnsins. Önnur starfsemi sem kæmi til greina væru miðlægar skrifstofur menningar- og ferðamálasviðs og Ljósmyndasafnið.

Borgarbókasafnið er komið á tíma hvað varðar endurnýjun á flestum búnaði og er langt á eftir því sem er að gerast erlendis þar sem bókasöfn eru mörg hver orðin samfélags- og menningarmiðjur og stolt borgarbúa, þar sem mikið hefur verið lagt í upplifun, hönnun og umhverfi húsnæðis, auk þess sem nýjasta tækni er nýtt.

Nútímabókasafn kallar á rúmgott og bjart rými fyrir fólk sem getur komið saman og dvalið á safninu, athvarf fyrir einstaklinga og fjölskyldur, þar sem hægt er dvelja á sínum forsendum og hafa jafnt aðgengi að fjölbreyttu rými, upplifun og upplýsingum óháð samfélagsstöðu eða þjóðerni.

Horft til framtíðar

Borgarbókasafnið í Grófinni er miðbæjarsafn Reykjavíkur og stærsta almenningsbókasafn þess. Það á að vera framsækið og leiðandi safn sem setur tóninn fyrir önnur bókasöfn borgarinnar.

Borgarbókasafnið vinnur eftir notendamiðaðri hönnun og í aðgerðaáætlun þjónustustefnu er markvisst leitað til notenda, t.d. í gegnum vinnu með rýnihópum, vefumræðuborðum, gestakönnunum o.fl. Sérstakt flugráð var haldið dagana 8. og 9. maí 2018. Samantekt úr undangenginni vinnu ásamt Þjónustustefnu Borgarbókasafnsins 2017-2020 var dregin saman fyrir þátttakendur í flugráðinu sem innblástur fyrir vinnuna. Samantektin innihélt lykilsurningar um þarfir notenda og væntingar starfsfólks, ásamt innsýn í hvernig bókasöfn eru að þróast í heiminum í dag, bæði hvað varðar hönnun og hjartsláttinn í söfnunum.

Markmiðið með vinnu flugráðs var að til yrðu hugmyndir og leiðir að framtíðarsýn fyrir hús orðsins í Grófinni og nærumhverfi þess.

Vinna undanfarinna mánaða og afrakstur flugráðs leggur mikilvægan grunn að endurhönnun og umbreytingu hússins. Í því felst stórt tækifæri fyrir borgarbúa til þess að eignast sitt framtíðarbókasafn, hús allra þessara orða og gjörða. Í þjónustustefnu Borgarbókasafnsins 2017-2020 er yfirmarkmiðið að skapa heilðræna og nútímalega þjónustuupplifun til framtíðar. Við stækkun og eflingu Borgarbókasafnsins í Grófarhúsi gefast einnig fjölmörg tækifæri til að víkka hlutverk safnsins og hússins út sem lifandi samfélagsmiðju og fjölbreytts menningar-, margmiðlunar-, sköpunar-, lýðræðis-, barna- og bókahúss fyrir alla borgarbúa, ásamt því að bæta mögulega við grunn borgarþjónustu - nú eða nýsköpunarrými fyrir borgina. Bókasöfn geta verið vettvangur í þeirri samfélagslegu nýsköpun sem þarf að eiga sér stað á tímum hraðra breytinga.

Lykilsurningar unnar upp úr undangengnum könnunum og greiningum

Hvernig ...

...verður framtíðarbókasafnið samkomustaður og þáttökuvettvangur þar sem allir eru velkomnir; menningarreitur sem eflir læsi og miðlar bókmenntum, auk þess að styðja við lifandi nútíma upplýsingamiðlun og fjölbreytt fræðslustarf; vettvangur nýjunga, lærdóms og símenntunar fyrir alla borgarbúa óháð aldri, þjóðfélagsstöðu eða þjóðerni?

...getur upplifun og rými bókasafnsins komið betur til móts við andstæðar þarfir þeirra sem vilja vera með öðrum og þeirra sem vilja draga sig í hlé; þeirra sem þurfa rólegheit og vinnufrið og þeirra sem þurfa leiksvæði, innblástur og fjölbreytta afþreyingu; þeirra sem kalla eftir bættu

Tækifæri í nýsköpun í þjónustu fyrir borgarbúa

Samhljómur var í notendakönnunum og hugmyndavinnu flugráðs, um það að skoða ætti samlegðaráhrif og snertifleti við aðra þjónustu innan borgarinnar með það að markmiði að veita borgurum fjölbreytta þjónustu í nærumhverfi þeirra.

Fjölmörg fordæmi eru fyrir því að borgara- og velferðarþjónusta færast inn í bókasöfn og menningarhús, meðal annars í DOKK1 í Árósum í Danmörku. Þar er einnig að finna velferðartæknismiðju / living lab og nýsköpunarrými fyrir borgina, co-creation vinnurými þar sem unnið er með notendamiðaðar rannsóknir fyrir borgina með borgurum.

Með flýtiborgarþjónustu væri hægt að sækja og skila inn umsóknnum t.d. fyrir velferðarþjónustu, húsaleigubætur og leikskóla. Ef þjónustan er rafræn mætti fá þar aðstoð til þess að sækja um rafrænt.

Í flugráðinu birtist sýn um framtíðarbókasafn sem legði mikla áherslu á að vera almenningsrými, stolt samfélagsins og miðstöð þekkingar, þar sem borgarar gætu sótt sér upplýsingar, þjónustu, fræðslu og innblástur á margvíslegan hátt á einum stað. Stað sem fólk þekkir, leitar til og treystir. Bókasafnið yrði staður þar sem hönnun, aðstaða og starfsemi kepptust við að bjóða alla velkomna og að fólk gæti bæði dvalið og fengið aðstoð á eigin forsendum. Snjallborgin gæti tengst inn í bókasafnið, þar sem verkefni sem borgin er að vinna gætu verið sýnileg borgurum í almenningsrými og þar sem markvisst væri unnið að því að upplýsa borgara um nýjustu tækniþróun og hvetja þá til vitundar um umhverfi sitt. Snjallgögn væru hugsuð inn í alla bygginguna bæði til gagns og gamans enda yrði unnið með sjálfbærni og nýtingu á ýmsan hátt í endurhönnun hússins.

Borgarbókasafnið á stórafmæli eftir tæp fimm ár og það væri verðug afmælisgjöf til safnsins að tryggja því gott húsrými og opna það á 100 ára afmælinu.

Hvaða leiðir eru mögulegar?

Ef allt húsið er undir býður það upp á ýmsa möguleika. Fjölmargar hugmyndir komu úr flugráði um hvernig hægt væri að opna húsið, tengja betur á milli hæða og bæta aðgengi að því. Flæði og sýnileika væri hægt að stórbæta með endurhönnun á innra rými og ytra byrði Grófarhúss gæti endurspeglad fjölbreytta starfsemi inni í húsinu sjálfu. Ljóst er að margskonar starfsemi á heima í húsinu og lykilatriði er að það verði aðgengilegt, fjölnota og breytilegt. Bæta þarf tengingu við nærumhverfi og gera húsið að kennileiti og aðdráttarfli fyrir borgarbúa.

Jafnvel mætti horfa út fyrir húsið og lóðina, finna safninu nýja staðsetningu og hanna alveg nýtt samfélagsbókasafn sem yrði stolt og eitt af kennileitum borgarinnar.

Í þessari greinargerð höfum við valið að skilgreina *næstu skref og þrjár mögulegar leiðir* að markmiði okkar við endurhönnun á framtíðarbókasafni Reykjavíkurbúa.

Grunnurinn að þessum skrefum og leiðum er niðurstöður notendakannana, rýnihópa og flugráðs.

Næstu skref: Vinnustofa með ráðgjafa „Library Makeover“ fyrir Nýja bókasafnið.

Leið 1: Unnið að innanhússhönnun á Grófarhúsi – án Borgarskjalasafns en með Bókmenntaborginni og mögulega Ljósmyndasafninu.

Leið 2: Unnið með hönnunarteymi/arkitektastofu að umbreytingu á Grófarhúsi og nánasta umhverfi.

Leið 3: Hönnunarsamkeppni um nýtt sjálfbært bókasafn með borgarþjónustu og nýjustu tækni á öðrum stað miðsvæðis í Reykjavík.

Leiðirnar eru ólíkar bæði hvað varðar húsnæði og kostnað. Í greiningunni er ekki lagt mat á heildarkostnað en leiðirnar eru settar upp sem fyrsti fasi verkefnis. Tilgangurinn með því að skoða aðeins gróflega fyrsta fasa hvernar leiðar er sá að áður en lagt er af stað í mjög dýrar aðgerðir þá sé hægt að kostnaðarmeta þær út frá rökum byggðum á grunninum og næstu skrefum í undirbúningi og upptakti væntanlegra breytinga.

Skrifstofa eigna og atvinnuþróunar og Umhverfis- og skipulagssvið þurfa að koma að umhverfis- og kostnaðarmati í samræmi við umfang verkefna.

Þar sem Borgarbókasafnið vinnur með notendamiðaða hönnun þá er leitað leiða að frekari aðkomu borgara að hugmyndavinnunni og tillögum að nýja bókasafninu, t.d. á Betri Reykjavík og/eða með sýningum á safninu sjálfu.

Næstu skref: Vinnustofa með ráðgjafa „Library Makeover“ fyrir Nýja bókasafnið

„Library Makeover“ er leið sem hefur verið farin víða erlendis, þá sérstaklega á hverfisbókasöfnum. Hún felur í sér lágmarks breytingar á byggingunni sjálfri en að allar innréttingar, búnaður, húsgögn og upplifun sé hannað upp á nýtt.

Aat Vos er hönnunarráðgjafi sem hefur mikla reynslu af endurhönnun og flæðishugsun „Nýja bókasafnsins“ víðsvegar um Evrópu. Hann hefur m.a. starfað fyrir borgaryfirvöld í Osló og teymi fagfólks að endurbótum og umbreytingu bókasafna þar, sem gera þeim kleift að þjóna betur nútíma þörfum og samfélagsgerð.

Kostnaðaráætlun liggur fyrir um að fá hann til að leiða 5 daga vinnustofu með íslenskum hönnuðum, arkitektum og lykilstarfsfólki Borgarbókasafnsins. Grunnurinn að vinnustofunni væri þarfir notenda úr könnunum og rýnihópum, niðurstöður flugráðs og þjónustustefnu safnsins, ásamt þarfagreiningu fyrir starfsemi Borgarbókasafnsins í Grófinni.

Hópurinn mundi vinna að hugmyndum að endurbótum á bókasafninu þessa 5 daga með notendamiðaða hönnun að leiðarljósi.

Afurðin: Skýr sýn á flæðishugsun og rýmisskipulag nútíma bókasafna og tillögur/grunnhönnun að búnaði, upplifun og innréttingum fyrir Grófarhús. Þessa vinnu er hægt að nýta við endurskipulag og umbætur á fleiri söfnum Borgarbókasafnsins og nota sem grunn fyrir þær leiðir sem koma hér á eftir.

Næstu skref eftir vinnustofuna væru að vinna með íslenskri arkitektastofu/hönnunarteymi að útfærslu og hönnun þess sem kom út úr vinnustofunni og skila inn kostnaðarmati fyrir heildarverkefnið.

Með þessari leið er hægt að rýna vel það sem þarf að framkvæma byggt á þörfum borgara áður en lagt er af stað með stærri og kostnaðarsamari aðgerðir eins og leið 1, 2 og 3 munu verða.

Tilvalið væri að setja upp sýningu með niðurstöðum vinnustofunnar, hvort sem hún væri í Grófinni sjálfri eða stafræn – jafnvel hvort tveggja. Notendur safnsins og aðrir borgarbúar gætu þá komið með umsagnir og tillögur, auk þess að kjósa um það sem þeim þykir áhugavert og vilja sjá verða að veruleika.

Aat kemur til landsins og heldur fyrirlestur á Landsfundi bókasafna í Hörpu þann 25. október nk.

Áhugavert væri fyrir þá sem koma að þessum málum hjá borginni að koma og hlusta á þann fyrirlestur til að sjá og heyra hvað er að gerast í nágrannalöndunum og læra af því sem vel er gert.

Kostnaðaráætlun fyrir vinnustofu:

5 daga vinnustofa leidd af Aat Vos - undirbúningur, leiðbeinandi og úrvinnsla	1.600.000
Ferðir og hótél	300.000
3 lykilstarfsmenn Borgarbókasafnsins – launakostnaður vegna vinnuframlags	800.000
Arkitektar/hönnuðir - 2 einstaklingar sem taka þátt í vinnustofu	1.200.000
Efniskostnaður og húsnæði fyrir vinnustofu	200.000
Samtals	4.100.000

Helstu tækifæri:

- Aat Vos hefur mikla þekkingu á nútíma þörfum notenda bókasafna og reynslu í að vinna með starfsfólki bókasafna, arkitektum, hönnuðum og sérfræðingum.
- Fagfólk hér heima getur lært mikið af þessari vinnustofu og byggt á henni framtíðarsýn fyrir nútíma íslenskt bókasafn.
- Minni hætta á framúrkeyrslu vegna umfangs og kostnaðar.
- Hægt að nota þessa vinnu sem grunn að leið 1, 2 og 3.

Helstu áskoranir:

- Byggingin ekki hönnuð fyrir starfsemina og er á mörgum hæðum.
 - Takmörkuð tækifæri fyrir útisvæði.
 - Mikill kostnaður við ytra útlit/klæðningu vegna viðhalds sem kemur starfseminni sjálfri lítið við.
 - Aðgengismál, bílastæði, hjólaleiðir og stæði.
 - Íslenskir arkitektar hafa ekki reynslu í stórum umbreytingarverkefnum með starfsemi bókasafna.
-

Leið 1.

Unnið að innahússhönnun á Grófarhúsi – án Borgarskjalasafns en með Bókmenntaborginni og mögulega Ljósmyndasafninu.

Samanlagðar niðurstöður notendakannana, rýnihópa og flugráðs, auk afraksturs vinnustofunnar með Aat Vos, mynda sterkari undirstöður sem arkitektastofa eða hönnunarteymi getur unnið að útfærslu og hönnun sem kemur sem best til móts við þarfir notanda. Í þessari leið er ekki þörf á frekari aðkomu borgara í ferlinu þar sem þeir hafa þegar getað komið með tillögur og kosið um leiðir úr þeirri vinnu sem kom út úr vinnustofunni.

Próunar- og þjónustudeild bókasafnsins hefur unnið mikla undirbúningsvinnu með notendamiðaða hönnun, stafræna upplifun og rafræna þjónustu og því er hægt að ganga að ákveðnum gagnabanka og tillögum til að vinna með í upplifun í rýminu sjálfu.

Mikilvægt er að stafræn upplifun sé alltaf með í þessu breytingarferli óháð leiðum.

Ef þessi leið verður farin ber að hafa í huga að ytra byrði húss er komið á tíma og endurnýja þarf klæðningu þess. Sú framkvæmd er óháð þeirri innanhússhönnun sem þarf að fara fram og þarf ekki að vinna samtímis.

Afurðin: Arkitektastofan eða hönnunarteymið skilar útfærslu á innanhússhönnun með kostnaðar- og verkáætlun.

Með tillögnum og þeirri vinnu sem hefur átt sér stað ætti að vera hægt að skila raunhæfu kostnaðarmati á heildarverkefninu sem væri að endurnýja allan búnað og hanna upplifun þá sem borgarbúar hafa kallað eftir.

Helstu tækifæri:

- Hægt er að byrja hönnunarfasa í byrjun árs 2019 og jafnvel framkvæmdir það ár.
- Safnið er á mörgum hæðum og í tveimur byggingum svo hægt er að skipuleggja framkvæmdir og byrja á þeim á meðan annarri starfsemi í húsinu er fundinn staður.
- Að frátöldum kostnaði við ytri klæðningu er líklegt að þessi leið og umfang hennar beri minni kostnað í för með sér en leið 2 og 3.
- Mikill undirbúningur fyrir stafræna þróun og rafræna þjónustu er þegar til staðar og hægt að vinna með.

Helstu áskoranir:

- Borgarskjalasafnið og Ljósmyndasafnið eru með starfsemi í húsinu og þarf að finna þeim annað hentugt húsnæði til þess að hægt sé að ráðast í framkvæmdir. Þetta á við í öllum leiðum, hver sem verður fyrir valinu.
- Ef þessi leið verður farin er mögulegt að á næstu áratugum verði húsnæðið úrelt og þurfi að huga að nýju til að koma á móts við framtíðarþarfir.
- Hætta á því að safnið sé ekki í takti við nýjustu tækni og miðlun fyrir nútíma upplýsingamiðlun sökum þess að þau grunnkerfi sem eru til staðar tala ekki við ný.

Leita þarf tilboða/fara í undirbúning við útboðsvinnu í hönnunarfasa hjá arkitektastofu eða hönnunarteymi miðað við umfang verkefnis - svo að kostnaðaráætlun liggur ekki fyrir í þessari greinargerð. Gera má ráð fyrir að umtalsverður kostnaður sé við þessa vinnu.

Leið 2.

Unnið með hönnunarteymi/arkitektastofu að umbyltingu á Grófarhúsi og nánasta umhverfi.

Við þessa leið væri leitað til valinna hönnunarteyma/arkitektastofa eða haldin hönnunarsamkeppni fyrir umbreytingu Grófarhúss. Grunnurinn að vinnunni yrði áfram niðurstöður flugráðs og vinnustofu Aat Vos en með þessari leið væri hægt að bjóða enn frekar upp á álit og þátttöku borgara því að hönnunarferlið og breytingarnar tækju yfir lengri tíma.

Þessi leið felur í sér töluvert meiri undirbúning og kostnað þar sem miklar breytingar yrðu á byggingunni sjálfri bæði hvað varðar innra rými og það ytra, mögulega með útisvæðum eða jafnvel þakgarði.

Einnig býður þessi leið upp á fjölbreyttari leiðir í gagnvirkri miðlun upplýsinga. Mörg bókasöfn erlendis eru að umbylta því hvernig fólk nálgast upplýsingar og því þyrfti að fá inn í vinnuna stafræna upplifunarhönnuði.

Afurðin: Hönnunartillögur með kostnaðar- og verkáætlun, auk tímaramma fyrir umfang verkefnisins.

Tillögurnar yrðu kynntar borgarbúum bæði rafrænt og í efnislegu rými. Íbúar myndu svo kjósa þá tillögu sem þeir vildu sjá verða að veruleika.

Helstu tækifæri:

- Ef ráðist verður í umbyltingu á eldra húsnæði má jafnvel hugsa til þess að nota annað húsnæði – í flugráði var einnig var talað um Héraðsdómshúsið og jafnvel gamla Landsbankann.
- Ljóst er að skipta þarf um klæðningu og verður það dýr framkvæmd. Það býður upp á ákveðið tækifæri á endurhönnun á ytra byrði húss.
- Aðkoma borgara að hugmyndaferlinu og sýnileiki ferlis.
- Aukin tækifæri til starfrænnar miðlunar og gagnvirkra upplýsinga.

Helstu áskoranir:

- Grófarhús eða viðbygging voru ekki hannaðar með þarfir framtíðarbókasafnsins í huga.
- Loka þyrfti safninu yfir lengri tíma og því væri miðbærinn án bókasafns á meðan á framkvæmdum stæði.
- Finna safninu tímabundið húsnæði til að koma til móts við þarfir notanda í nærumhverfi.
- Starfsfólk Grófarsafns þyrfti að dreifast á aðrar starfsstöðvar á meðan á framkvæmdum stendur.

Leið 3.

Hönnunarsamkeppni um nýtt sjálfbært bókasafn með borgarþjónustu og nýjustu tækni á öðrum stað miðsvæðis í Reykjavík.

Það er áhugaverður kostur að efna til samkeppni um hönnun hússins, hvort sem það væri endurhannað Grófarhús eða miðbæjarbókasafni yrði valin ný staðsetning. Í flugráðinu kom fram að vel mætti hugsa sér nýbyggingu, jafnvel á hafnarsvæðinu eða í Vatnsmýrinni, og bæta þá inn í starfsemi sem þegar er kallað eftir; flýtiborgarþjónustu og velferðarþjónustu. Undir sama þaki gæti einnig verið að finna velferðartæknismiðju (living lab) og nýsköpunarrými fyrir borgina sem væri Co-Creation vinnurými þar sem unnið er með notendamiðaðar rannsóknir fyrir borgina með borgurum, hvort sem um ræðir prófanir á snjöllum lausnum Snjallborgarinnar eða aðra þá þjónustu sem borgin veitir.

Hugmyndir úr flugráði um nýja staðsetningu eru m.a. hafnarsvæðið, Harpa, lóðin við Brimhúsið, nýi Landsbankinn og Vatnsmýrin. Einnig var rætt um að hanna sjálfbært hús hvað varðar umhverfi, arkitektúr, innanhússhönnun, tækni og upplifun.

Íbúalýðræði yrði lykillinn að byggingunni sem og mögulega val á milli staðsetninga. Nýju bókasöfnin erlendis bera nöfn eins og **Dokk1** í Árósum, **Deichman** í Osló og Stavanger og **Oodi** í Helsinki, til að skilgreina ekki um of þá fjölbreyttu þjónustu, starfsemi og upplifun sem þau innihalda og endurspeglar það íbúalýðræði sem gerði þau að veruleika. Meðal þess sem má finna í þessum bókasöfnum fyrir utan bækurnar sem alltaf verða til staðar eru margmiðlunarsvæði,

leikjasvæði fyrir tölvuleiki, setustofur, vinnusvæði, lesrými, kaffihús, veitingahús, fyrirlestrasalir og jafnvel kvikmyndahús.

Brot úr grein um hvernig staðið var að þátttöku borgara við ferlið að tilurð Oodi safnsins í Helsinki: „*Along the whole planning process, citizens had been actively involved and heard. On the other hand, politicians also recognize the need of this kind of public space in city centrums*“.

Sjá nánar:

<http://bid.ub.edu/pdf/38/en/haavisto.pdf>

Í undirbúningi hönnunarsamkeppninnar væri opnað á frekara samtal við borgarbúa um hvernig þeir sjá sitt framtíðarbókasafn, líkt og var gert í hönnunarferli Dokk1 og Oodi, hins nýja framtíðarbókasafns Helsinki, sem opnar í desember 2018 (sjá nánar um þau söfn í viðauka).

Innblástur fyrir samkeppnina yrði það efni sem til varð í flugráði, afrakstur vinnustofu Aat Vos og sú greiningarvinna sem hefur verið unnin. Auk þess yrði búinn til nýr hugmynda- og þáttökuvettvangur þar sem hinn almenni borgari kæmi að ferlinu.

Þau gögn yrðu síðan grunnurinn að hönnunarsamkeppninni og síðan hæfist umbreytingartími í áttina að framtíðarbókasafninu sem gæti orðið tákmynd í hugum borgarbúa og kennileiti sem þeir væru stoltir af og mundu vilja nota – staður byggður á þeirra forsendum og þörfum.

Afurð: Skipulag og framkvæmd hugmynda- og þáttökuvettvangs sem yrði innblásturinn og grunnurinn fyrir samkeppnina.

Aðkoma borgara yrði órjúfanlegur þáttur í öllu ferlinu, bæði við val á vinningstillögu samkeppninnar og svo við útfærslur og einstaka þætti á verk tíma undirbúnings og framkvæmda.

Helstu tækifæri:

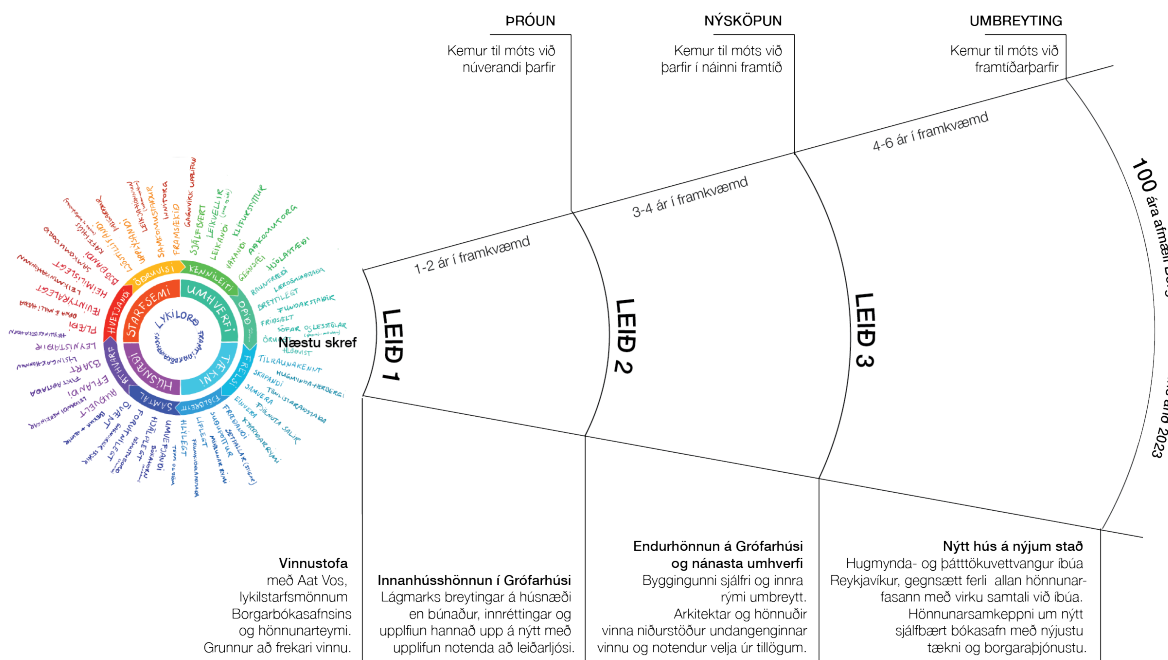
- Aðkoma og þátttaka borgara í öllu ferlinu þar sem framtíðarsýnin verður til út frá þörfum borgara.
- Byggingin væri hönnuð út frá þeim sjónarmiðum en ekki út frá rými eða staðsetningu sem er til staðar.
- Að íbúar Reykjavíkur sjái hús rísa sem er þeirra, stolt og kennileiti – opin samfélagsbygging sniðin að þörfum borgara.
- Aðdráttarafl bæði innlendra og erlendra ferðamanna.

Helstu áskoranir:

- Finna þyrfti húsinu staðsetningu við hæfi.
- Óvissuþættir í hvernig byggingin lítur út.
- Aðeins er hægt að kostnaðarmeta vinnuna vegna framkvæmdar hugmynda og þáttökuvettvangs.
- Að tillögurnar í samkeppninni séu þannig útfærðar að raunhæfi kostnaðar og umfangs liggi fyrir, auk tímamats.

Áætla má að umfang kostnaðar við að framkvæma hugmynda- og þátttökuvettvang borgara verði í lágmarki þar sem ýmsar leiðir eru nú til og hægt að byggja á þeim. Betri Reykjavík gæti nýst sem rafrænn vettvangur en aðalkostnaðurinn yrði laun og launatengd gjöld fyrir starfsmenn verkefnahóps.

Hvað þarf til?

Ákveða þarf hvaða leið er æskilegt að fara. Ljóst er að þörf er á að fara í næstu skref til að komast nær framtíðarbókasafni Reykjavíkur, til þess að gefa skýrari mynd af komandi breytingum.

Með þessari greinargerð er reynt að varpa ljósi á stöðuna og möguleika fyrir þær umfangsmiklu breytingar sem eru framundan.

Til að halda verkefninu og markmiðum Borgarbókasafnsins á lofti þá er beðið um að samþykkt verði fjárveiting til þess að halda vinnustofu um næstu skref. Sá kostnaður sem sú vinna felur í sér nýtist vel fyrir hverja þá leið sem verður farin.

Niðurstöðurnar munu einnig hjálpa til við þá væntinga- og breytingastjórn sem þarf við að aðlaga þann dýrmæta mannauð sem er í starfsfólki safnsins og hjálpa því við að venjast tilhugsuninni um breytt bókasafn, en ekki síður að því finnist það hafa verið þátttakendur í ferlinu.

Þessar mögulegu leiðir til framtíðar eru valmöguleikar byggðir á þörfum borgarbúa. Þegar niðurstöður vinnustofunnar liggja fyrir verða komnar styrkari undirstöður að framtíðarbókasafni Reykjavíkur.

Það er svo á valdi þeirra sem stýra borginni að velja hvaða leið verður farin. Annar kostur er að borgarbúar velji leiðina sjálfir.

VIÐAUKI - Fyrir áhugasama:

Hvað er að gerast erlendis?

Örlítið um það hvernig bókasöfn eru að þróast í heiminum í dag, bæði hvað varðar hönnun og hjartsláttinn í söfnunum.

AAT VOS, Architect

“People are progressively shutting themselves off from the rest of society by hiding away in the comfort of their own bubble. As people withdraw from one another, the divide between the haves and have-nots continues to grow. We can bridge this gap by programming the public space.”

“We are all dependent on public spaces to energize and inspire us on a societal level through interaction and communication. All visitors to a public space should feel welcome and have an equal chance to participate.”

The Ultimate Social Library - Deichman Stovner, Oslo

<https://www.youtube.com/watch?v=Jn-erueEITo> 3,30 mín. í spilun

The new Deichman library

Oslo is building what will become one of Europe's most modern libraries.

„The library's architecture is closely tied to its role as a public space. The top of the building cantilevers out to announce its presence to the visitors that arrive from Oslo's city center and the central station“

<https://vimeo.com/48456078> 2,48 mín. í spilun

Winy Maas, Co-founder of MVRDV:

"The angles and curves are meant to stimulate different uses of the space, such as reading, walking, meeting and discussing. Together they form the 'eye' of the building: to see and be seen."

<http://uk.businessinsider.com/tianjin-binhai-library-china-books-2018-3?r=US&IR=T> 3,05 mín. í spilun

“Education is no longer just for the young.”

Francine Houben, Architect/Urbanist

The Library of Birmingham, Birmingham, United kingdom.

The Library of Birmingham - A People's Palace

<https://www.youtube.com/watch?v=p1Ed4LL7AR4&feature=youtu.be> 10 mín. í spilun

Visionen for Dokk1 - Library of Tomorrow

<https://www.youtube.com/watch?v=F1gmSxEGmxw> 3,20 mín. í spilun

Creative learning, making and coding at DOKK1 in Aarhus, Denmark

<https://www.youtube.com/watch?v=G-ICxenhWSk> 6,20 mín. í spilun

Tour Dokk1, the Library of the Future

<https://www.youtube.com/watch?v=8fHiqRw58h0> 1,30 mín. í spilun

Oodi - Nýtt samfélagsbókasafn í Oslo - opnar í desember 2018

<https://vimeo.com/271428404> 5,44 mín. í spilun

Nýtt samfélagsbókasafn í Oslo - opnar í desember 2018. Unnið út frá þátttökuaðkomu borgara (citizen participation).

http://www.helmet.fi/en-US/Libraries_and_services/Library_Oodi

The building received near unanimous political backing and was designed with the help of a [supportive public](#) as part of a wide consultation process.

Stanley A. Milner Library Revitalization – Edmonton

<https://edmontonjournal.com/news/local-news/new-funding-announced-for-stanley-a-milner-library> 1,38 min í spilun

A revitalized Stanley A. Milner Library will better serve our customers, and help build a thriving and vibrant downtown.

Þjónustustefna Borgarbókasafnsins 2017-2010

http://borgarbokasafn.is/sites/default/files/%C3%9Ej%C3%B3nustustefna_BBS_%202017-2020.pdf

Aðferðafræði notendamiðaðrar hönnunar fyrir nýsköpun í þjónustu var höfð að leiðarljósi við gerð þjónustustefnunnar og við innleiðingu aðgerðaáætlunar.

Hvað segja notendur okkur?

Innsýn í svör úr vefumræðuborði Maskínu:

Rýnihópar voru börn og fjölskyldur annars vegar og ungt fólk, 16-25 ára, hins vegar.

Vefumræðuborð Maskínu stóð yfir dagana 27. apríl – 3. maí 2018. Um 100 manns tóku þátt og stóðu umræður yfir í 3 daga fyrir hvorn hóp. Helmingur þeirra sem í úrtakinu voru, notar bókasafnið en hinn helmingurinn notar það ekki.

Það skiptir máli að safnið sé notalegt að heimsækja og nógu stórt til að hýsa einhvern almennilegan bókakost. Leiksvæði/lesrými í barnadeild er mikilvægt og lesrými/kaffiástaða í fullorðinsdeild.

Kyrrðin er það sem mér finnst vera mest sjarmerandi við bókasöfn, en það er fín lína á milli kyrrðar og drunga.

Bókasafns-kaffihús! Staður þar sem ungir sem aldnir geta sest niður og spjallað, lesið bækur, flett í blöðum, lært í gegnum tölvurnar sínar o.s.frv. Afslappandi og skemmtilegt umhverfi sem þó getur verið fræðandi á sama tíma. Nóg pláss, sæti og borð fyrir alla.

Aukin tölvu-, prent-, og ljósritunarþjónusta. Hægt að leigja Kindle tæki og rafbækur. Hægt að hlaða raftæki og jafnvel fá lánaðan ípad til að nota á staðnum. Uppfæra tölvur svo maður geti farið á bókasafn til að nota forrit eins og td photoshop, inDesign eða pdf creator.

Öflugar tölvur og vinnuaðstæður. Gott aðgengi að Interneti og margmiðlunarmöguleikum. Og e.t.v. möguleiki til að kynna nýjustu tækni og nýjungar.

Öll fjölskyldan gleðjist yfir því að fara á bókasafnið. Að það blási manni andann í brjóst. Ekki er verra ef það er einhvern veginn hannað þannig að maður hitti aðra og að það myndist svolítið samfélag „bókaorma“. Að bókasafnið ýti undir þá sjálfsmynd þeirra sem þangað koma að þeir séu bóka fólk, fróðleiks fúsir og forvitnir.

Í fullkomnum heimi væri bókasafnið staður þar sem maður gæti stólað á að þar væri hægt að ganga að nýjustu tækni. Börn gætu sest niður við tölvuna til að læra í gegnum spennandi tölvuleiki (engir heilalausir tölvuleikir á bókasafninu samt takk!) og jafnvel væri boðið uppá námskeið fyrir börn jafnt sem fullorðna sem því tengjast.

Mér finnst að bókasöfn eigi að hafa fullt af gluggum, vera stór og tignarleg. Mögulega ættu þau að vera með sólarorkuplötum á þakinu.

Söfn af allskonar tagi eru frábær vettvangur fyrir fjölskyldustundir. Fjölbreytni í safnastarfseminni er mikilvæg. Hvað með safn sem sýnir nýjstu tæknilausnir, þar sem börn geta e.t.v. verið jafnokar foreldranna - eða kennt afa og ömmu. Hvað með VR græjur af ýmsu tagi á einhverju safninu?

Staðsetningin skiptir miklu máli. Hafa þau á stað þar sem flestir geti labbað og eða í nágrenni við aðra þjónustu svo það er í leiðinni að fara inn í bókasafnið.

Húsnæðið ætti að vera aðlaðandi og bjóða upp á mismunandi svæði eftir notkun. Útiaðstaða þar sem hægt er að setjast niður með kaffibolla og bók og börnin geta leikið sér í leiktækjum.

Bjóða mætti upp á bækur, hjóðbækur og tónlist, spil og fleira. Það mætti alls ekki vantar yndislegt starfsfólk sem getur verið hafsjór af fróðleik um hitt og þetta en á sama tíma væri sjálfsafgreiðslu-standar mjög þægilegir. Gott væri að hafa kaffihús og mér fannst góð hugmyndin sem kom fram um að bókasafnið myndi þjóna nokkurs konar opinberri hverfaþjónustu.

Kaffi, menningarviðburðir eins og tónleikar, ljóðaslamm, ljóðalestur, upplestur úr bókum fyrir fullorðna og ekki síður börn.

Það væri búið að tæknivæða meira af safninu. Meginatriði væru prentaðar bækur en það væri meira af tölvum og spjaldtölvum. Spjaldtölvur sérstaklega þar sem mikið efni er komið þangað, helst tímaritin og dagblöðin. Auk þess er netið stútfullt af upplýsingum um allt milli himins og jarðar og því væru upplýsingarnar sem finna má á bókasöfnun ekki aðeins einskorðaðar við þær bækur sem eru á prentuðu formi. Því væru tölvur einskonar framlenging á þeirri upplýsingargjöf. Mér finnst ekki mikið verið að nota það upplýsingaflæði sem má finna þar nú í dag á bókasöfnum.

Bókasafnið er tilvalinn menningarreitur hverfisins.

Samgöngumál eru líka mjög mikilvæg fyrir yngri börn, sem eru að stíga sín fyrstu sjálfstæðu skref í umferðinni. Það er svo mikilvægt að þau geti farið að bjarga sér sjálf að einhverju leyti. Þá er mikilvægt að hafa góða göngu-/hjólastíga, gangbrautir/umferðarljós og brúa "stórfljótin", þ.e. stóru umferðargötturnar.

Sé þau fyrir mér deila húsnæði með annarri starfsemi borgarinnar eins og t.d. sundlaugar og listasöfnum. Sem dæmi bókasafnið sem á að byggja í Úlfarsárdalnum en ef mig minnir rétt þá mun það deila húsnæði með sundlauginni.

Bókasöfn eru griðarstaður í hverfum, þar sem fólki er frjálst að blaða í bókum og blöðum án endurgjalds, og leigja bækur sem það vill lesa. Einnig þjóna bóksöfn mikilvægu hlutverki við það að kynna börn og ung fólk fyrir bókalestri og töfraheimum bókmenntanna. Lestrarhorn, og skemmtilegt rými fyrir börn innan bókasafna er því mikilvægt. Einnig eru bókasöfn sérstaklega mikilvæg fyrir námsmenn bæði sem rými til rannsókna sem og lærdómsaðstaða.

Ég held ekki, bókasöfn gætu reyndar boðið uppá yogaherbergi til að slaka á milli þess sem maður er að læra. Það væri einnig hægt að hafa herbergi sem væri með sjónvarpi þar sem væri hægt að koma til að horfa á góðar bíómyndir en annars að þá er ekki mikið.

Það væri hins vegar mjög gaman að sjá eitthvað eins og sýningar á bíómyndum og umræðuhóp eftir á þar sem er verið að ræða um myndina, hvernig myndin er tekin upp, litanotkun, undirliggjandi merking myndarinnar o.s.frv.

Lesstofu og læri aðstöðu. Mér finnst alment ekki vanta meira af efni á bókasöfnin heldur frekar að bæta aðstöðuna með því að bjóða uppá að læra þar í friði þar sem maður getur verið einn, eða í hóp að tala saman.

Aukin tölvu-, prent-, og ljósritunarþjónusta. Hægt að leigja Kindle tæki og rafbækur.

Ég væri til í að hafa afmarkað svæði sem gerði manni kleift að taka hundinn sinn með á. Ein helsta ástæða þess að ég nýti mér sjaldan aðstöðu bókasafna er sú að ég á hund og ég vil helst ekki skilja hana eftir eina heima ef hægt er og þegar það gerist þá í eins stuttan tíma og völ er á.

Svæði þar sem hægt væri að panta sér kaffi og mögulega eitthvað meira. Það væri hægt að setjast niður og þar væru flestar sýningar og uppákomur haldnar. Í fullkomna heimi væri frábært ef það væri eitthvað lítið útisvæði og mögulega eins og einhver útfærsla á garðskála byggð við svæðið.

Svipað og að ofan, fleiri sýningar og uppákomur. Gefur notalegri viðmót fyrir fólk sem vill hittast og læra/spjalla/funda o.s.frv. Svæði væru skipt upp í "hljóðlát svæði" og "samkomusvæði" eða eitthvað álíka.

Rúmgott og bjart athvarf fyrir einstaklinga og fjölskyldur þar sem hægt er að eiga fríar eða ódýrar og fjölbreyttar gæðastundir sérstaklega yfir vetrartímann þegar fólk á til að einangrast heima hjá sér.